

Örökké helyett „minéltovább”

A *Levendula hercegnő* mint felnövéstörténet

Bár a Poket zsebkönyveinek sorában nem Rump Tímeaé volt az első ifjúsági regény (ezt a címet Bosnyák Viktória *Tündérboszorkánya* tudhatja magáénak), a *Levendula hercegnő* így is előkelő helyet foglal el, mivel egyrészt a Poket Friss pályázat díjnyertes alkotása lett az ifjúsági regény kategóriáján belül, másrészt műve a sorozat első debüt kötete. Tekintve, hogy elsőkönyvest nem találunk a *Levendula hercegnő*t követő megjelenések között azóta sem, az író pályakezdése az őt bemutató orgánus kivételes helyzete révén maga is különleges. A Vecsei H. Miklós nevéhez fűződő olvasásnépszerűsítő kezdeményezés arról vált ismertté, hogy átalakított italosautomaták kínálták a klasszikus irodalom darabjait olcsón, mégis igényes és modern, okostelefon méretű könyvek formájában (a sorozat első darabja az *Utas és holdvilág* volt). Hamar népszerűvé vált a sorozat, köszönhetően annak a marketingstratégiának, hogy ismert közszereplőket kértek fel a kötetek népszerűsítésére. Ez azonban azt is jelenti, hogy Rump Tímea szövege a szokásosnál nagyobb olvasóközönség elé juthatott el, mint a pályakezdők nagyobb hányada. A *Levendula hercegnő* méltán került be a sorozatba, ha a fiatalabb olvasóközönség gyarapítása volt a kiadás célja, akkor minden bizonnyal – pontosabban reményeim szerint – egy olyan regény jelent meg a magyar ifjúsági irodalom mostanában egyébként is gyarapodó és emelkedő színvonalú korpuszában, ami új olvasókat nyerhet és régiakat tarthat meg.

A rövid ifjúsági regény tipológiai szempontból kevésbé sokrétű, az író által alkalmazottak – a mese, a fantasy, a parabola és a fejlődésregény – pontosan körvonalazhatók és jól kiegészítik egymást, nincs törés sem a narráció, sem a stílus tekintetében, sőt létrehoznak egy olyan teret, ahol a „varázslatos” hétköznapi természetességgel jelenhet meg a valószerű keretek között. A közösségi oldalakat pörgető Kira szobáját hirtelen virágillat tölti meg, kopogás hallatszik, és íme: „Levendula hercegnő megérkezett.” Ilyen egyszerűséggel fűzi a szerző az általános iskolás lány életeseményeibe a Gyöngyvidékről (Obszidiánból) érkező tündér felbukkanásait. Mindez íróilag indokolt, hiszen az egyes szám

harmadik személyű elbeszélés a kislány szemszögéből ábrázolja a történeteket, márpedig Kira számára természetes, hogy varázserejű barátnője egyszer csak megjelent a szobájában. „Kételyeit nem tartotta magában. Erre Levendula türelmesen elmondta, egy létrán mászott le a tündérek lakhelyéről, Gyöngyvidékről. Ide a Szabó család nappalijába. Mintha ennél természetesebb dolog nem is létezne.” A fantasy sajátos modalitására és világalkotó eljárásaira ismerhetünk rá a regény ilyen szöveghelyein – olyan érzés kissé, mint megtudni Hagridtól, hogy létezik egy Roxfort nevű boszorkány- és varázslóképző szakiskola. A világnak egy olyan része, ami csak a kivételezetteknek tekinthető meg, és minden napitól eltérő logika szerint működik, a saját törvényeit követve. Hasonló világgal, mint a mesék, melyek a szöveg szerves részét képezik, ugyanis Levendula hercegnő megszólalásainak nagyobb része egy-egy személyes történet a tündérek földjéről. Minthogy a mesék kivétel nélkül a valóságra reflektálnak, így egy burkolt referenciális olvasatot közvetítenek, amit a történetet hallgató Kira saját helyzetére tud vonatkoztatni. A mese didaktikus mivoltán túl segítséget nyújt a gyermekeknek, hogy szembenézhessenek az ismeretlennel, és közvetett tapasztalatot nyerhessenek az élet nagy kérdéseiről (halálról, szerelemről, magányról, barátságról stb.). Levendula hercegnő ugyanilyen módon használja saját történeteit; az apjáról, Mentáról szóló mese például az önbizalomról szól és a szerénységről, testvére, Borsmenta önmaga vállalása árán válik boldoggá, társasági lénné, míg az Akác tündérről festett portré az igaz barátságot próbálja plasztikusan ábrázolni. A sort folytathatnánk, azonban szükségtelen, már mindezek jól illusztrálják, hogy a parabola elve érvényesül Levendula meséiben – jelképes történetek, melyeknek erkölcsi vagy egzisztenciális tanításuk van, sőt szándékoltan alakítja úgy a szöveget a szerző, hogy a sztorik tanulsága minél egyértelműbb legyen. Kira általában levonja a megfelelő következtetést, megfogalmazza a maga (vagyis a szerző által javasolt) olvasatát. A Borsmenta-mese után például azonnal más módon kezd viselkedni: „megdöbönt, de megértette, miért mesélte el neki a történetet a tündér. A rákövetkező napon már nem gyorsította meg lépteit a hatodik órai kicsengő után...”

Amíg Gyöngyvidéken minden szép, a lakók boldogok és gondtalanok, Kirához egy válság közepette érkezik Levendula hercegnő. A kislány magányos, visszahúzódó és kissé kívülálló. A legjobb barátnője elköltözött, ami egyenértékű kapcsolatuk megszakadásával, mert Nelinek „nyilvánvalóan nem volt szüksége többé a régi ismeretségre”, hanyagolja és kiszorítja életéből Kirát. Ezen a ponton szeretném hangsúlyozni, hogy Levendula hercegnő nem egyszerű pótlék. Jóllehet, hogy „eddig mindig a legjobb barátnőjével beszélt meg a fontos dolgokat”, és annak „költözése óta nem volt kinek elmesélni az itthoni ügyeket”, amíg a tündér fel nem bukkant, de Levendula hercegnő azon túl, hogy meghallgatja Kirát és segíti, támogatja, egyenesen a régi barátnő szerepébe lép. Külső jegyeiben és durcás viselkedésében egyaránt Nellihez hasonlít, a magányos kislány szobájában mindig egy-egy válságos ponton jelenik meg: először a barátnő költözésekor látja, következő felbukkanása pedig édesapja titkos

telefonos üzeneteihez kötődik. „Anyu és apu újra veszekedtek”, olvassuk a regény elején, „Kira nem értette, mi lehet a baj.” Márpedig egy igen komoly krízis hívja életre Levendula hercegnőt, akkor jelenik meg a kislány életében, amikor annak világa kifordul a sarkaiból: a szétzuhanó egységben mint összetartó erő, a magányban mint hű és odaadó társ. Jogosan vetődik fel a kérdés, kezelhetjük-e a tündért Kira képzeletének szüleményeként, a kislányt ért negatív benyomásokra adott önvédő reakcióként, ugyanis a helyzet javulásával, pontosabban ahogy Kira egyre jobban kilép önmaga árnyékából, és szembenéz otthoni gondjaival, a tündér látogatásai egyre ritkábbak, míg teljesen elmaradnak – és mindezt a kislány természetesnek érzi. Többdimenzióssá válik a regény, ha egy rendhagyó barátság meséje és egy válságokkal tarkított felnövéstörténet pólusai között teszünk kísérletet az értelmezésre. Ha az utóbbi felé közelítünk, máris több mint „csak” egy ifjúsági regény, túlnő a célközönségén, és így szélesebb rétegek hasznosíthatják a szöveg gondolatait.

A *Levendula hercegnő* fő konfliktusa az apa félrelépése, a családi egység felbomlása, vagyis a főhős személyiségépítkezése mindezek tükrében – ellenében. A regény első felében nyomon követhetjük Kira lassú süllyedését, ahogy a kevés barátal és jelentőséggel bíró lány az osztály perifériájára kerül, és magányossá válik. A szöveg felénél következik be a visszafordíthatatlan: szülei kézen fogva ülnek a kanapén, ám az ennek láttán elmosolyodó kislány ledermed a hírtől, hogy az egymásra találás helyett ez a barátságos elválás pillanata. „Az első mondat szüntelenül zakatolt a fejében. Elválnak. El fognak válni. Válás. Válás, válás, válás.” Kira a látszólagos mélyponton talál magára. Közvetlenül a bejelentés előtt olvassa el Levendula hercegnő levelét, melyben részletezi Akác tündérrel való barátságát, és figyelmezteti rá, „nem biztos, hogy a változás mindig rossz. Gondolkodj el rajta, drága Kira!”. A lány, bár tudatosan nem reflektál a fenti intésre, a válást követő időszakban szinte újjászületik, barátokat szerez, táncolni járhat, és a szerelem is beköszönt életébe. A válás a lány hánykolódásának nyugvópontja, megtörténtével új szakasz kezdődik életében, sem a régi barát, sem a régi család nem köti a múlthoz. Ezen felül az utcájukat is átnevezik Bástyáról Rezidenciára, ami utalhat Kira eltérő regényeleji és -végi személyiségére (a korábban otthon menedéket és társaságot lelő lány nyitni kezd a világ felé, és hajlandó megmutatkozni az emberek előtt), és betölti tizenharmadik életévét. Nemcsak a világ változik meg gyökeresen, Kira identitása is teljességgel átalakul.

A regény főszereplője a népszerűség problémájával néz szembe, hiszen egy olyan korszakba lép, ahol már nem elhanyagolható szempont, hogy ki hogyan viselkedik, milyen társaságba tud bekerülni, hány ember követi a különböző közösségi oldalakon. Kira helyzete nehéz, mert egy felgyorsult kor szülöttje, egy olyan világra, ahol a lassú kibontakozás és hosszadalmas identitáskeresés szociális öngyilkossággal ér fel. Hamar kell érettnnek *látszani*, átélni bizonyos dolgokat és felzárkózni a trendekhez. Kira irigykedve és kissé értetlenkedve néz osztálytársaira, akik már csókolóztak, Barbira akinek kétezer követője van

Instagramon, vagy a nyolcadikos fiúkkal lógó hetedikes lányokra – az elbeszélés elején legalábbis. Itt még csupán érzékeli „lemaradottságát”: „tizenkét éves, és legnagyobb bánatára pont úgy is néz ki”. A narrátor, belesimulva a kislány gondolataiba, jól érzékelteti, hogy a változás már a küszöbön van: „esténként szokta nézegetni őt a közösségi oldalakon. Főleg azokat a képeket, amiken Árpí is szerepel. Néha azt képzelem, ez az ő profilja, és a fiú vele jár. Pedig neki nem is tetszik. Egyáltalán nem. Egy kicsit sem.” Ez a közvetített belső monológ a benne megbúvó hamis tagadás révén láttatni engedti Kira céljait és belső indíttatását; az, hogy regénybeli kiteljesedése valójában énelvesztésként is interpretálható (hiszen egy kívülálló, ám autentikus identitásból lesz egy lány a sok közül) csak az olvasónak és legfeljebb Levendula hercegnőnek tűnhet fel. Kira elégedett azzal, hogy divatos és központi alakja lesz iskolaközösségének, sőt még Árpival is összejön egy kis időre. Úgy lesz a szülinapi partiból kimaradt lányból népszerű kamasz, ahogy csak egy mesében történhet meg – de! Itt jön képbe az a bizonyos „de”, ugyanis sikerének áldozata is van, méghozzá a Levendula hercegnő és közte levő barátság. Kirának nem kell választania, a tündér meséből levont tanulsággal egyre közelebb kerül az osztálytársaihoz, ám egyre távolabb sodródik patrónusától, aki szó nélkül és önfeláldozóan vonul a háttérbe, majd marad el véglegesen. Kirát nem éri ezzel igazi veszteség (főleg, ha képzeletbeli segítőként tekintünk a tündérré), ugyanakkor Levendula hercegnő igenis megszenvedti az elválást. Amit Kira a lehető legnagyobb természetességgel fogad, az a tündér számára fájó tanulság: „nem szabad kötődni hozzátok, mert nem sokáig maradtok gyerekek. Amikor aztán felnőtök, nem láttok többé minket, nem akartok tündérekkel foglalkozni.” Be is igazolódik Levendula hercegnő félelme, Kira táncpróbákra jár, barátnőivel találkozgat, és este titokban Árpival csetelget. „Közben szinte teljesen el is feledkezett Levendula hercegnőről. Mintha megérezte volna a tündér. Nem jött, mint aki nem akar hívatlan vendégként lábatlankodni.”

A tündér egyik legfontosabb vonása az önfeláldozói készsége, akármilyen sokat jelent neki a kislánnyal kötött barátsága, csak addig kíséri Kirát az úton, míg az el nem éri boldogságát. A búcsútörténete egy ikerpárról, Manduláról és Mandarinról szól, a két tündérről, akik közül „nem élhet az egyik, míg él a másik”, ugyanis az egyikük örökölte a boldogságot, másikuk a bánatot. Vagy ezt, vagy azt. Ha parabolaként vetítjük rá ezt a mesét a regényre, egyértelmű a párhuzam, az ikertündérek Kira és a hercegnő képmásai, sőt felébresztik az olvasóban a gyanakvást, hogy a két főszereplőt a doppelgänger-jelenség felől ragadhatjuk meg a legteljesebben. A búslakodó kislányhoz érkező vidám tündér csodát hajt végre, és egy gondtalan kislányt hagy hátra szomorú kényszerűséggel. A lelkiállapot totális cseréje mellett számos hasonlóság fedezhető fel közöttük – a hercegnő csinos és mindig igényes a ruhájára (ami Kirát nemcsak népszerűvé válása után jellemzi, hiszen korábban csúfolták őt drága kabátja miatt), szintén elveszíti legjobb barátját, Akácot, ugyanúgy csonka családból jön (hiszen apja újránházasodott), és magányos (nem lehet véletlen, hogy az emberi

világból választ barátot). A szerző nem dolgozza ki pontosan hőseinek alakmás-mivoltát, de nem tévedhet nagyot az olvasó, ha a híres hasonmások sorába illeszti a regény főszereplő-párosát. Még akkor sem, ha nyilvánvalóan más az alakkettőzés poétikai indoka és célja, mint az Esti Kornél, a Fancsikó és Pinta vagy a Regős-hősök (Patyik Fedon és Tiki) esetében.

Ami a nagy különbséget és bizonyos szempontból a többletet adja, az a sajátosság, hogy az imént említett alakpárokkal ellentétben itt egy ember és egy tündér válik egymás tükörképévé. Levendula hercegnő alakja három aspektusból közelíthető meg. Először a gyermeki nézőpont és a kisiskolásoknál még élénk fantázia felől ragadhatjuk meg őt, ahogyan azt a dolgozat eddigi részeiben is pedzegettük. Tudjuk Kiráról, hogy „mindig is álmodozó volt, azonban mostanában már minden nap tündéreket rajzolt a jegyzetek köré” Levendula hercegnő olvasható képzelete termékeként, és így nem meglepő a közöttük levő nagyfokú hasonlóság, állandó egyetértés. Az író azonban létrehozta a tündérmitológia alternatíváját, felhasználva a görög hitregék néhány elemét. A legszembetűnőbb átvétel a Moirák tündérmegfelelője, a pázsitillatú tündér, aki az emberek számára is láthatóvá tette Gyöngyvidéket azzal, hogy csipkével varrta ki. Igaz, hogy a sorsistennőkhöz képest a tündér nem az emberek életét irányítja, de szöttese nélkül nem lehetne látni Gyöngyvidék halvány nyomait, így azoknak az embereknek, akik kapcsolatba léptek valamelyik tündérral, biztosan másként alakulna a sorsa. Így közvetetten, de mégis hatást gyakorol az emberek sorsára. Kira is így vesz búcsút a regény végén barátnőjétől: „a maszatok lehetnek a csipkék, melyet réges-régen a Pázsitillatú tündér varrt rá a Holdra, hogy a bizonyos kisfiú megpillanthassa”.

Rump Tímea nagy gondot fordít arra, hogy részletesen kidolgozza a tündérek birodalmát és társadalmát. Obszidián (ami egy fekete, fényes, vulkanikus kőzetről kapta beszélő nevét – a spiritualizmusban ugyanis védő ásványként tartják számon, ami segíteni tud lelki bajainkon) félezer éve egy békés hely, ahol háromféle tündérnemzetség él együtt. Minden tündérnek saját illata van, és a társadalomban elfoglalt helyüket, rangjukat jelöli ki. A tündérek varázserejű lények, és csak az láthatja őket, akivel érintkezésbe léptek, amit csak ritkán tesznek meg. Bár a jól kidolgozott kép azt a látszatot kelti az olvasóban, hogy Gyöngyvidék létezését a szövegen belüli világon el kell fogadnunk, mégis elejt egy-két morzsát az író, ami megkérdőjelezheti a tündérföldiek valóságát. Kira, apja megjegyzését követően, sokat töri fejét, „tényleg olyan sok levendula volt-e náluk kiskorában”. Vajon a tündérlány az édesanya óvó karjait szimbolizálja Kira számára? A párhuzam helytálló, hisz a tündérek a popkultúrában általában pozitív, illetve védelmező erőként vannak jelen. Gyakran szegődnek egy-egy elhagyatott gyermek mellé, hogy átsegítsék őket a nehézségeken, és nem egyszer helyettesítik-egésztik ki az édesanyákat.

Márpedig Levendula hercegnő feladata igencsak tündértpróbáló. Egy magába zárkózott lány szétzuhanó életébe csöppen bele, őt kell istápolnia, és meséivel számára kell megmutatni, hogy a változás nem mindig rossz, de begubózni

rossz stratégia, mert nyitottság nélkül kivirágoztatni egy személyiséget – lehetetlen. A szöveg üzenete az elválásnak és a világ teljes átalakulásának elfogadását hirdeti. Nem az a mese, ami hamis illúziókat táplálna fiatal olvasóiban, és erőltetné, hogy Kira és Levendula hercegnő barátsága „örökké” tartson. Inkább azt tanítja, hogy az ember életébe mindenki okkal csatlakozik be, és okkal marad el végül, a nagyobb kép szempontjából „épp jókor”. Rump Tímea története egy varázslatos mese, ami átalakul józan világlátássá. Talán legnagyobb erénye az, hogy bármilyen fájdalmas a barátok elszakadása, nem traumatizálódik egyik fél sem, Kira érettsége felvillantja az olvasó számára, hogy ez így volt helyes. „Veled akarok lenni minél tovább – csak ennyit felelt a tündér”. Az „örökké” helyébe levő formula lesz Kira első versének (önálló gondolatainak) központi gondolata – és az első gesztust is ez váltja ki Árpiból. Az első szerelméből, ami szintén véget ér, amíg tart végtelennek tűnik, de a fiú is addig akar a lánnyal lenni, míg el nem költözik, míg lehet, azaz „minéltovább”. A szerző első regénye nem véletlenül lett nagy siker (gyorsan elkapkodták megjelenésekor), örökérvényű tanulsága jó fogódzója lehet a fiatalabb és idősebb generációnak egyaránt; senki sem él örökké, a nekünk jutott időt viszont ki kell használnunk minél inkább, minél tovább.